

Česká republika po roce 1989

Feminismus a ženská otázka

Převratové období - výchozí situace

- Téměř nulové informace o feminismu.

“Teprve na podzim roku 1988 jsem dostala jedno číslo *Lettres Internationales*, které vydával A. J. Liehm v Paříži. To číslo bylo celé věnované postfeminismu. S hrůzou jsem si uvědomila, že skoro nic nevím o feminismu a již je tu postfeminismus. Než jsem si ale stačila toto číslo prostudovat, sebrali mně ho při domovní prohlídce a tento sešit byl společně s dalšími knihami (tak je to napsáno v protokolu o spálení knih s protistátním a protisocialistickým obsahem) dne 31. března 1989 spálen na dvoře v Benediktské ulici v Praze 1 jako ‘ideologicky závadové materiály’.”

(Jiřina Šiklová. 1999. *Nové čtení světa*, str.133.)

Václav Havel: Feminismus je něco jako dada.

(Citováno podle Šiklové, *Nové čtení světa*, str.132.

Přece jen jedna NGO:

Pražské matky - ekologické sdružení, které se i po roce 1989 nedefinovalo jako ženská organizace

Ženská otázka a feminismus po roce 1989:

Debaty, zda Československo feminismus potřebuje či ne (viz četba).

- Média
- Nevládní organizace
- Vzdělávací systém a akademie
- Vládní organizace a legislativa

Média a knižní průmysl

- Těsně po roce 1990: média otevřená, řada informativních článků o feminismu (Šmejkalová - *Tvar*, monotematické číslo *Iniciály, Vokno*)
- Asi od r.1992-3: obrat k negativní prezentaci feminismu a ženské otázky (TV: Respektování o znásilnění, články Oty Ulče, Josefa Škvoreckého)

Feminismus zpravidla uváděn s nálepkou “militantní”.

Zavedení pojmu “sexuální harašení” pro “sexual harrassment” (Ota Ulč).

- Od pol. 90. let: postupné otvírání prostorů, prezentace širšího názorového spektra
- Asi 1998 - dosud: podstatné zvýšení zájmu (vydavatelé: hlad po publikacích, média: ženy = atraktivní téma)

Nevládní organizace

První organizované úsilí: Centrum pro gender studies (dnes Gender studies o.p.s.), Praha 1991, Jiřina Šiklová

www.feminismus.cz

- Knihovna
- Osvětová činnost (veřejné přednášky, “gender diskuse”
gender.info@ecn.cz)
- Poradenství včetně legislativního - později
- Výuka VŠ kursů - v současné době už ne

Další nevládní organizace:

proFem - konzultační středisko pro ženské projekty, 1993

www.profem.cz

Aspekt, Bratislava - 1993, www.aspekt.sk

--organizace zabývající se převážně sociální sférou:
domácím násilím, rodičovstvím, prostitucí a obchodem se ženami.

--převážně lokální působnost

--adresář ženských organizací *Alty a soprány* z roku 1995:
přes 30 organizací, stránky www.feminismus.cz v roce 2005:
přes 80

Na FSS:

Gender centrum, Brno - 2000, www.gender.pisi.cz

Vzdělávací systém a akademie

Počátky převážně přes anglicky mluvící badatelky - hlavně anglická literatura a sociologie

První VŠ kursy: 1992-93 (FSV a FF UK)

Později hlavně přes sociologii (Jiřina Šiklová: “putovní” kursy od roku 1994).

Od 1995-96: postupné zabýdlování tematiky genderu a feminismu v různých VŠ institucích (Brno od r.1998)

Kursy OSF pro SŠ učitele (Praha, Brno)

Asi od 2000: několik projektů učebnic a metodických materiálů pro SŠ a ZŠ

2004: bak. program GS na FSS MU

2005: mgr. program na FHS UK

Výzkum:

Gender&Sociologie SoÚ AV ČR (Marie Čermáková),

www.genderonline.cz

Národní kontaktní centrum - Ženy a věda, 2001,

www.zenyaveda.cz

Program genderových studií FSS MU

Katedra genderových studií FHS UK

Individuální projekty

Koordinační aktivity:

Několik konferencí od cca 1994

Feministická pedagogika - od r. 2001,

www.fhs.cuni.cz/gender/fem_ped.html

Konference českých a slovenských feministických studií - září

Vládní organizace a legislativa

(K tematice bude zvláštní kurs.)

Zájem vlády se výrazněji projevil až v souvislosti se vstupem ČR do EU.

Závěr:

- Feminismus se částečně odtabuizoval.
- Ženská otázka je legitimním tématem médií -- a tako komerční záležitostí.
- O ženském hnutí se nedá ještě hovořit, i když akademický feminismus a genderová studia jsou vyspělá.

Literatura:

Marie Chřibková et. al., eds. 1999. *Nové čtení světa I: Feminismus devadesátých let českýma očima*. Praha: Marie Chřibková.

Nanette Funk, Magda Mueller, eds. 1993. *Gender Politics and Post-Communism*. New York: Routledge.

Gabriele Jaehnert et. Al., eds. 2001. *Gender in Transition in Central and Eastern Europe: Proceedings*. Berlin: Trafo Verlag.